

України, так і самого ЄС. Наступним кроком євроінтеграції буде початок переговорів, й українська влада всіляко старається пришвидшити цей процес. Окрім того, у цьому процесі вже є зрушення. Так, раніше ЄС указував, що оцінка стану реформ в Україні з'явиться не раніше осені 2023 р. Також, зважаючи на подальший активний тиск української влади щодо цього питання, активної реформаторської діяльності, політичної волі з обох сторін, яка вже була продемонстрована, можливому послабленню впливу проблем євроінтеграції та успіхам українських сил оборони на полі бою, що наближає закінчення війни, можемо говорити про можливість початку переговорів найближчим часом. Цей крок буде дуже важливим етапом євроінтеграції та значно пришвидшить подальші процедурні етапи вступу України до ЄС.

Література

1. Європейська правда. Кандидат авансом: 7 вимог, які має виконати Україна, щоб ЄС не скасував її новий статус. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/arti-cles/2022/06/18/7141516/>.

2. Центр «Нова Європа». Кандидат Check-2: де Україна перебуває у виконанні семи рекомендацій ЄС щодо кандидатства. URL: <http://neweurope.org.ua/visual-materials/13214/>.

3. Центр «Нова Європа». Кандидат Check-3: де Україна перебуває у виконанні семи рекомендацій ЄС щодо кандидатства. URL: <http://neweurope.org.ua/visual-materials/kandydat-check-3-de-ukrayina-perebuvaye-u-vikonanni-semy-rekomendatsij-yes-shhodo-kandydatstva/>.

УДК 342.7(043.2)

Швачка В.Ю., к.ю.н., доцент,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ПРАВА ЛЮДИНИ ТА ПРАВА ПРИРОДИ: ЦІННІСНИЙ АСПЕКТ

Право, як основний регулятор суспільних відносин, визнає людину основною цінністю суспільства. Людина, її права та свободи становлять найвищу цінність у правовій державі.

У суспільстві, яке як найважливішу соціальну цінність сприймає людину, її внутрішню свободу та права як прояв цієї свободи, формується імперативний посил до держави та її інституцій щодо визнання, дотримання та захисту прав і свобод людини та громадянина. Цей посил поступово трансформується в обов'язок держави і передбачає створення та реалізацію ефективно діючих механізмів правового захисту від будь-яких порушень і неправомірних обмежень, у тому числі таких, що

виходять від самої держави, її органів та посадових осіб, а також відновлення порушених прав і свобод [4].

Права людини, як природні можливості людини закріплені в основних джерелах національного та міжнародного права більшості країн світу.

Першим міжнародним стандартом, що створив правову базу для нормативного регулювання прав людини стала Загальна декларація прав людини, прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 10 грудня 1948 року [3].

У той же час, останнім часом у світі все більшого поширення набуває природо-захисна та філософська течія екоцентризму, яка передбачає пріоритет цінності природи по відношенню до потреб людини і радикально протистоїть антропоцентризму.

Саме ексцентризм розглядає природу як повноцінного партнера людини, що наділений невід'ємними правами на існування, процвітання та розвиток.

З метою збереження природи екологи ХХІ століття наполягають на зміні ціннісного підходу до природи.

На їх думку, будь-яка істота, як і екосистема, на відміну від речі, не може за своєю природою бути лише засобом для інших, а існує як ціль у собі і для себе. Етична цінність природи є достатньою підставою для її охорони. Головною причиною сучасної екологічної кризи екологи та філософи вважають ігнорування цінності природи [5].

Природу врятувати, за великим рахунком, зможе тільки створення нової ціннісної системи, основаної на високому оцінюванні внутрішніх і нематеріальних зовнішніх (інструментальних) цінностей природи, використання якої не несе загибелі природі. Неможна цінність диких тварин, рослин, екосистем зводити тільки до корисності для людей. Неможна щастя вимірювати кількістю товару, всі цінності зводити до грошей, а природу розглядати виключно як сировину [2, с. 27].

Згідно з принципами екологічної етики той, хто має внутрішню цінність, володіє моральним статусом.

Саме внутрішню цінність природи поступово починає визнавати людина. Про що свідчить проголошення у 1982 році Генеральною Асамблеєю ООН Всесвітньої хартії природи, у преамбулі якої вказано: "...будь-яка форма життя є унікальною і заслуговує на повагу, хоч би якою була її корисність для людини, і для визнання цієї невід'ємної цінності інших живих істот людина повинна керуватися моральним кодексом поведінки" [1].

Більшість правових систем світу розглядають природу виключно як об'єкт права.

Право не розглядає природу як суб'єкт права, і тому шкода, що наноситься природі людиною або організацією, розглядається лише з

точки зору нанесення шкоди іншій людині, організації або державі, в чій власності знаходиться природний об'єкт [2, с. 93].

Визнання природи в цілому або окремих її елементів суб'єктами права, означає надання їм правосуб'єктності, тобто можливість мати певні права та визначені механізми їх правової реалізації.

Частина правових систем світу вже зробила перші кроки на шляху до визнання прав природи.

Поширення концепції визнання прав природи на юридичному рівні у світі стає все більш актуальним та привертає все більше уваги науковців різних галузей науки і потребує детального дослідження.

Література

1. Всесвітня Хартія природи, прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 01 січня 1982 р. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/159404_159404 (дата звернення: 27.01.2024).

2. Екологічна етика: навчаль. посіб.; за заг. ред. О.М. Шуміла / Борейко В.Є., Шуміло О.М., Шеховцов В.В., Шуміло О.О. Харків: Право, 2015. 304 с.

3. Загальна декларація прав людини, прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 10 грудня 1948 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text (дата звернення: 27.01.2024).

4. Сокупенко В.В. Права людини як фундаментальна цінність. Національні та міжнародні механізми захисту прав людини. Харків, 2016. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/1bec2f85-4049-450c-b632-559абbe8c28d/content> (дата звернення: 27.01.2024).

5. Українська людина в європейському світі: виміри ідентичності. URL: <https://adm.dp.gov.ua/storage/app/media/Книга-Нromadyanyna/1-КН-Нromadyanyn-i-derzhava.pdf> (дата звернення: 27.01.2024).